

Urszula Madalińska

surdopedagog – logopeda

Leworęczne dzieci

Problem leworęczności pojawił się wiele lat temu. Do niedawna jeszcze panowało powszechne przekonanie, że wszyscy powinni jeść, bawić się i pisać prawą ręką. Jeśli dziecko wolało używać lewej ręki, był to sygnał, by przystąpić do pracy nad zlikwidowaniem tego „złego nawyku”. Sądzone, że ułatwi to życie przede wszystkim dziecku, rodzicom oraz nauczycielom w szkole. Rzeczywiście było by to rozwiązanie dla rodziców i nauczycieli, dla dziecka naturalnie – NIE !!!

Dzisiaj rodzice i nauczyciele są już bardziej tolerancyjni w sprawie wyboru przez dziecko ręki, np. przy nauce pisania, zwykle jednak na tolerancji się kończy. Rodzice i nauczyciele nadal mają trudność w udzieleniu pomocy leworęcznemu dziecku. Tymczasem dzieci leworęczne pozbawione fachowej pomocy często nabierają nieprawidłowych nawyków, które utrudniają technikę pisania, są przyczyną dysgrafii (trudności z graficzną formą pisania), wywołują niechęć do wszelkich zajęć graficznych, szybkie męczenie się nimi, a w efekcie niechęć do nauki szkolnej.

Niewłaściwe postępowanie z leworęcznym dzieckiem może być przyczyną jego niepowodzeń szkolnych, a w konsekwencji wtórnych zaburzeń w sferze motywacji i sferze emocjonalnej - a to może już zadecydować o rozwoju osobowości dziecka .

Skąd się bierze leworęczność u dzieci ?

Nie ma jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czy dziecko rodzi się leworęczne, czy staje się nim przez ćwiczenie i wychowanie. Liczne badania dowiodły jedynie, że leworęczność i praworęczność jest związana z asymetrią funkcjonalną mózgu. Polega ona na tym, że w przypadku parzystych organów jeden ma rolę wiodącą - drugi pomocniczą. Narząd dominujący częściej wybiera trudniejsze zadania i wykonuje je lepiej, szybciej z większą precyzją, np. dominująca ręka jest zwykle sprawniejsza i silniejsza. Dominacja czynnościowa jednego z narządów nie wyklucza aktywności drugiego.

Zjawisko przewagi funkcjonalności, noszące nazwę lateralizacji, czyli stronności, jest związane z dominowaniem jednej z półkul mózgowych. Większość szlaków nerwowych wiążących narządy ruchu z mózgiem krzyżuje się, co oznacza, że drogi

nerwowe z prawej strony ciała przechodzą do lewej półkuli, a z lewej strony ciała – do prawej półkuli mózgu. W związku z tym czynności ruchowe prawej ręki znajdują się pod kontrolą lewej półkuli mózgu, prawa półkula kieruje czynnościami lewej ręki. Jeśli dziecko jest leworęczne, to dominująca u niego jest prawa półkula.

Kiedy dziecko staje się leworęczne ?

W pierwszych miesiącach życia dzieci są oburęczne. Bardzo chętnie chwytają zabawki zarówno lewą jak i prawą ręką. Około ósmego miesiąca życia dziecko zaczyna preferować jedną z rąk, choć jeszcze przerzuca się z jednej ręki na drugą w zależności od usytuowania osoby lub przedmiotu, które chce chwycić. **Między drugim a trzecim rokiem życia dziecko wyraźnie woli używać jedną z rąk. Jeśli dziecko ma w tym okresie zdecydowaną skłonność do posługiwania się lewą ręką – nie próbujemy uczyć go używać prawej ręki.** Być może właśnie prawa półkula mózgu jest dominująca i pozostanie ono leworęczne, a w wieku 6 – 7 lat będzie się musiało nauczyć pisać.

Nasze pismo jest zdecydowanie przystosowane do osób praworęcznych, ponieważ niezależnie od tego, którą ręką się posługujemy, zawsze piszemy od strony lewej do prawej. Dla dzieci leworęcznych naturalnym kierunkiem pisma byłby kierunek od strony prawej do lewej.

Zdarza się, że maluch rysuje linie i szlaczki od strony prawej do lewej, całe słupki działań zapisuje w odwrotnym kierunku. Takie pisanie nie powinno niepokoić do piątego roku życia. Może ono świadczyć o niedojrzałości w zakresie orientacji przestrzennej.

Bawiąc się z dzieckiem powinniśmy uczyć je: prawa rączka – lewa rączka, prawa nóżka – lewa nóżka, góra – dół, w prawo – w lewo.

Pokazujemy też prawidłowy kierunek pisania i zasady z nim związane.

Nie zachęcajmy dzieci do pisania literami drukowanymi. Pamiętajmy: litery drukowane służą do czytania, litery pisane - do pisania. Jeśli elementy pisma lustrzanego będą się pojawiać pod koniec 6 roku życia, to wtedy warto zasięgać porady specjalisty np. w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

Jak pomóc dziecku leworęcznemu w nauce pisania – kilka rad:

- w ławce szkolnej powinno mieć sąsiada po prawej stronie;

- zeszyt powinien być ułożony ukośnie – nachylony w prawą stronę (lewy górny róg skierowany ku górze); dziecko powinno decydować o kącie nachylenia zeszytu;
- zeszyt powinien być oddalony w lewo od osi ciała dziecka;
- uczymy dziecko prawidłowego kierunku zapisywania liter: linie pionowe z góry do dołu, wszelkie owale – odwrotnie do ruchu wskazówek zegara;
- uczymy dziecko pisać ruchem ciągłym, podobnie jak ćwiczymy to z praworęcznymi, przy czym zeszyt musi być nieruchomy;

Nie próbujemy przestawiać dziecka na posługiwanie się prawą ręką !!!

To czy nasze dziecko pisze prawą ręką czy lewą, to nie jest wyłącznie kwestia organizacji samej czynności, ale i organizacji na poziomie mózgu naszego dziecka. Wyłącznie spokojna i mądra pomoc dziecku w okresie nauki pisania zapewni mu sukcesy na czekających go szczeblach nauki szkolnej.

Bibliografia :

1. M. Bogdanowicz – Psychologia kliniczna dziecka w wieku przedszkolnym .
Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne ,Warszawa 1985 r
2. B. Zakrzewska – Trudności w czytaniu i pisaniu .
Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne ,Warszawa 1996 r
3. F.L.Ilg , L.B.Ames , S.M.Baker – Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat.
Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne , Gdańsk 2002 r